

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendivm Cæremoniarvm In celebratione Diuinorum Officiorum Observandarvm

Jacobs, Johannes

Antverpiæ, 1621

XXV. De officio Diaconi & Subdiaconi seruientium ad Euangelium &
Epistolam in Missa Pontificali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40844

tracto prius per digniorem annulo, qui per eundem reponitur post lotionem & absterfionem manuum.

*Ex cap.
24.*

Denique accipiunt pacem immediate ab Episcopo, statim postquam eam dedit Presbytero assistenti ac Diacono & Subdiacono si non accepturi sint communionem, prius & post genuflectentes ante SS. Sacramentum.

C A P V T X X V .

De officio Diaconi & Subdiaconi seruientium ad Euangelium & Epistolam in Missa Pontificali.

*Ex Cap.
lib. 1.
cap. 9.
& 10.
& lib.
2. c. 8.*

SUppositis illis quæ supra dicta sunt c. 17. de Diacono, & 18. de Subdiacono, hinc tantum afferam ea in quibus ipsi aliter se gerere debent seruientes Episcopo, quam Sacerdoti. Itaque Episcopo celebrante, ipsi quoque de numero Canonorum esse debent, proinde cum eo locum, ubi induetur paramentis, ingressi, statim capient sua

para-

paramenta vt supra, excepto Manipulo, quem demum accipiunt induto Episcopo: qui cum incipit legere Psalmos, **Quam dilecta**, &c. Subdiaconus iam indutus affert ex altari vel credentia ambabus manibus velo coopertis sandalia & caligas alio velo cooperta, quibus, detractis prius ordinariis calceis, induit Episcopum genuflexus, primo in dextro pede, deinde in sinistro, adiuuantibus duobus familiaribus Episcopi; & quò commodius & decentius officium suum peragere possint, Acolythis fimbrias cappæ Pontificalis eleuantibus & dilatantibus, ac postea iterum in gyrum aptantibus.

2. Postquam Episcopus lauerit manus, induunt illum paramentis acceptis de manibus Acolythorum ea ex altari ordine afferentiū, videlicet Diaconus à dextris & Subdiaconus à sinistris, sed Diaconus principaliter omnia operatur,

& Subdiaconus solùm adiuuat
vbi opus est. Primò ergo offerunt
Episcopo Amictum osculandum
in medio vbi crux est, quem mox
aptant diligenter circa collū eius
vt vestium summitates omnino
tegat, & chordulas ex illo pen-
dentes post tergum ductas & an-
te pectus reductas strictè colli-
gant: deinde accipiunt Albam,
quam circa collum eius, humeros
& brachia distendunt & aptant:
tertiò Cingulum, quo Albam
constringunt incipientes à tergo
& ante pectus religantes (Albæ au-
tem extremitates circumcirca
Acolythi subleuant & aptant, vt
æqualiter defluat & vestes conte-
gat) postea Diaconus accepta Cru-
ce pectorali, eam ab Episcopo
osculatā imponit eius collo, ita vt
ante pectus pendeat: deinde offert
eidem Stolum osculandam, quam
super eius humeros applicat ita
vt nec collum tegat, nec transuer-

fa fit in modum crucis, sed æqualiter ante pectus pendeat. Tum si Episcopus ipse celebret Tertiam, imponunt illi pluuiiale & Mitram: quibus, dicto per chorum **Benedicamus Domino**, rursus depositis, induunt illum Tunicella, constringentes chordulas hinc inde super humeros; & mox eodem modo Dalmaticam: deinde sedenti imponunt chirothecas, Diaconus in dextra manu & Subdiaconus in sinistra, deosculatis prius manibus eius & chirothecis: postea iterum stantem induunt Planeta: ac demum rursus sedenti Diaconus imponit Mitram, Subdiacono vittas à tergo aptante: imposto tamen prius Pallio, si sit Archiepiscopus & eo die illo vti conueniat, de quo videatur Cereemoniale.

3. Tum acceptis manipulis suis procedunt eum Episcopo ad altare, Diaconus immediatè ante il-

Quo-
ad mó-
dū im-
ponendi
l. 2. c. 8.
& quo-
aa tē-
pora
utēdi?
1 c 16.

lum à sinistris Presbyteri assistentibus, vel deficientibus Diaconis assistentibus, à sinistris Episcopi, & Subdiaconus ante eos portans ante pectus librum Euangeliorum clausum, in quo inclusus sit Manipulus Episcopi. Cū peruenerint ante altare, antequā illi reuerentiam faciant, Diaconus aufert Episcopo Mitram, quā dat ad manus ministri de ea seruientis, & Subdiaconus tradit librum Cæremoniario: deinde factis altari reuerentiis cum Episcopo, Diaconus stans à sinistris eius, & Subdiaconus parum retrò apud Diaconum, respondent ipsi facienti **Confessionem**: & cū dixerit **Indulgentiam**, &c. Subdiaconus Manipulum ex libro acceptum à latere osculatur, & Episcopo ubi crux est osculandum porrigit, mox osculata manu illius, imponit sinistro eius brachio: eidemq; Episcopo, cū ad altare ascēderit & illud osculatus fuerit,

fuerit, stans in cornu Euangelij à sinistris eius, adiuuante Presbytero assistente, offert osculandū dictum librum, vbi est principium Euangelij Missæ dicendæ: & tunc Diaconus ministrat nauiculam cum cochleari & thuribulū, & assistunt thurificanti, vt aliàs. In Missis verò defunctorum non portatur liber Euangeliorum, nec offertur Episcopo osculandus: Manipulo autem induitur cum alijs paramentis post Cingulum (omissis à ministris osculis in his Missis omissis solitis) sed non induitur sandalijs aut caligis nec chirothecis.

4. Recedente Episcopo cum Assistentibus ad sedem suam Episcopalem, ipsi remanent apud altare in cornu Epistolæ, donec ad altare redeat, nisi quatenus pro Epistola & Euangelio cantandis, & bursa afferenda vterq; vel alter eorum recedere debet: vbi ante scamnū pro ipsis paratum stantes versus altare dicente Episcopo cū

*Ex Cer.
lib. 2.
c. 11. &
Miss. in
ritu ce-
lebr.*

Assi-

Assistentibus **Kyrie eleison**, ipsi idem dicunt inter se, eoque sedente sedent, & postea ad **Gloria in excellis**, iterum stantes, illud ab Episcopo intonatum, submissa voce proseguuntur vsque ad finem, & rursus eo sedente sedent; idemque obseruant circa **Credo**, & aduertant vt Episcopum non præeant sed subsequantur. Si verò Episcopus non vtatur sede Episcopali sed faldistorio, dicant prædicta cum illo, & quando sedendum est sedebunt post illum cum Presbytero assistente: & quia tunc non assistunt Episcopo Diaconi de quibus cap. præcedenti, Subdiaconus post thurificationem altaris in principio Missæ, antequam Episcopus thurificetur, imponet illi Mitram, deinceps verò Diaconus illam imponet & auferet, & Subdiaconus gremiale, nisi vbi necessitas aliud suadet vt ante Euangelium Presbyter assistens auferet

*Ex l. 2.
cap. 8.*

*Ibidem
cap. 11.*

gre-

gremiale & Mitram, & post thurificationem oblatorum & altaris Cæremoniarius vel alius eandem imponet, & postquam Episcopus lauerit & terferit manus iterum auferet, cum illi tunc sint impediti. Item Subdiaconus ostendet ibidem Episcopo in libro quæ ex eo dicenda sunt, & Diaconus cum opus est, vertet folia: & suo tempore auferent annulum & chirothecas, prout dictum est de Diaconis assistentibus cap. præcedenti n. ultimo. Diaconus quoque Euangelium cantaturus, collocato libro in altari, ministrabit Episcopo cochlear & nauiculam pro imponendo thure, & dicto more solito **Munda cor meum**, &c. & resumpto libro petet benedictionem, ac post eam osculabitur manum Episcopi, & cantato Euangelio postquam illud osculatus fuerit eundem thurificabit; cum aliàs existente eo in sede Episcopali,

seruen-

Ex 6. 8.

feruentur illa quę dicta sunt c. 17. num. 7. præfente Epifcopo: Subdiaconus verò poft Epiftolam ofculata manu Epifcopi, tenebit ante illum, fi non fit in fua Ecclefia, librum Miffalem ex quo legat **Epiftolam** & alia vfque ad **Euan-gelium** incluſiue.

5. Cùm Epifcopus redit ad altare, Diaconus ante infimū gradum aufert ei Mitram, & gradus altaris aſcendentem à dextris adiuuat, & mox dat illi patenam cum hoſtia: Subdiaconus autem defert calicem ad altare, ita vt eodem tempore cum Epifcopo illuc perueniat, aliaque faciunt & obferuant prout ſuprà dictum eſt Sacerdote celebrante: excepto quod Subdiaconus non accedat ad Epifcopum dicturus cum eo **Sanctus** aut **Agnus**, & pacem accipiant vt infrà, nec aliis dent, ſed Diaconus dicto cum Epifcopo **Agnus** ſtatim accedit ad librum, vbi ſeruit

loco

loco Presbyteri assistentis donec redeat ab osculo pacis, Subdiacono interim seruiente à dextris ; & Diaconus aduertat diligenter, vt dum Episcopus thurificat oblata & altare, vel signat super hostiam & calicem, opportunè partem Dalmaticæ ad brachium illius semper aliquantulum subleuet seu retrahat, & post ablutionem antequam lauet manus, imponat ei Mitram, & post lotas ac terfas manus rursus auferat, & cum daturus est benedictionem, dicto **Placeat tibi sancta Trinitas,** &c. iterum imponat (nisi sit Archiepiscopus, qui dat benedictionem sine Mitra) & publicata per Presbyterum assistentem (si publicanda sit) indulgentia, iterum auferat. Si celebrans sit Archiepiscopus, & cum pallio celebrauerit, data benedictione & publicata indulgentia, Diaconus extrahit illi pallium,

&

& super altare deponit. Denique cum Episcopo ad locum ubi paramenta acceperat, eodem ordine reuerſi exuunt illum facris paramentis, antequam ſua deponant.

6. Aduertendum eſt, quòd ſemper Diaconus & Subdiaconus (niſi ſint ſacerdotes & velint celebrare) debeant accipere communionem ab Episcopo celebrante ſtatim poſt ſumptum ab eo ſanguinem, & ante illam manum eiusdem oſculentur, poſt illam verò, ſi datio pacis Miſſæ conueniat, faciem ipſius oſculantes, accipiant pacem ab eodem dicente, **Pax tecum**, reſpondentes, **Et cum ſpiritu tuo**: ſed caſu quo non eſſent accepturi communionem, accipient pacem ab eodem ſtatim poſtquam illam dederit Presbytero aſſiſtenti, priùs & poſt genufleſcentes ante Sacramentum.

Ex l. 2.
c. 29. §
23.

Ex l. 1.
cap. 24.

Ex l. 2.
cap. 29.

7. Si facienda erit communio generalis, poſtquam Diaconus & Subdia-

conus

conus eam acceperint vt supra, Subdiacono stante post Episcopum in cornu Euangelij conuersum ad cornu Epistolæ, Diaconus in cornu Epistolæ stans aliquantulum inclinatus versus Episcopum iunctis manibus cantabit **Confessionem** prout in fine Cæremonialis, & postquam Episcopus dixerit absolutiorem, Subdiacono cum eo accedente ad cornu Epistolæ cum genuflexione ante Sacramentum, Diaconus ibit ad cornu Euangelij & accipiet cum debitis reuerentijs calicem seu vasculum cum hostijs consecratis coopertum, & cum illo stabit ad dextram Episcopi firmantis se in medio altaris versus communicandos, ita vt commodè semper ex illo hostias accipere possit: Subdiaconus verò stabit ad sinistram Episcopi cum patena de ipso calice sublata, quam ita tenebit vt Episcopus habeat illam continuò infra manum & hostiam, quotiescumque aliquam ex calice accipiet donec eam ori communicatis imposuerit. Finita communionem Episcopus reposti-

Cap. 23.

tum super altare calicem cum hostijs, si quæ remanserunt, cooperit, vel consignatur alicui Presbytero superpelliceo cum stola vel pluuiali induto, qui eundem præeuntibus ministris cum funalibus quæ eousque accensa tenuerunt, & aliquibus de clero comitantibus, portet ad locum ubi asseruatur Sacramentum: & tunc Episcopus se purificat & digitos abluit, sed non sumit ablutio- nem, sed ea sumitur per aliquem Presbyterum. *Et si in altari remaneant hostia, facta Sacramento reuerentia cum genuflexione, retrahit se extra cornu Epistola versa facie ad populum, ubi lauat manus sine Mitra, & semper eundo ac redeundo ad altare usque ad terram genuflectit ante Sacramentum: & dum vertit se ad populum dicturus, **Dominus vobiscum,** non utique in medio altaris vertit renes Sacramento, sed versus latus Epistola, & in fine ibidem dat benedictionem sine Mitra.*